

Project Schoon erf, schone sloot! krijgt vervolg

In 2013 en 2014 is in BloembollenVisie al veel aandacht besteed aan het project Schoon erf, schone sloot! Nu het project bij de tien deelnemers is afgerond, is duidelijk wat het project heeft opgeleverd en welke, vaak simpele maatregelen elke teler kan toepassen om het slootwater schoon te houden. Positief is dat het project via de KAVB een landelijk vervolg krijgt.

Tekst: Henk Bouman, hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Fotografie: René Faas

Slootwater in bloembollenteeltgebieden bevat vaak meer gewasbeschermingsmiddelen dan mag. Een van de oorzaken is het verontreinigde regenwater dat van het erf van een bollenteeltbedrijf stroomt. Bij tien bollenteeltbedrijven in Noord-Holland is onder de titel Schoon erf, schone sloot! onderzocht welke maatregelen effectief en haalbaar zijn om het afspoelen van gewasbeschermingsmiddelen van het erf naar de sloot te verminderen. Drie jaar lang heeft Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier het regenwater in de afvoerputten van het erf van tien bollenteeltbedrijven op gewasbeschermingsmiddelen onderzocht. Dit gebeurde voor, tijdens en na het ontsmetten van de bollen. Na het eerste jaar ontdekten de deelnemers dat er veel meer gewasbeschermingsmiddelen in de putten werden aangetroffen dan zij verwachtten. Dit motiveerde de ondernemers om aanpassingen en maatregelen te bedenken die bij hun bedrijf passen. Dit deden zij in overleg met hun teeltadviseur en de toezichthouder van het hoogheemraadschap.

UNIEKE SAMENWERKING

In het begin moesten de ondernemers en de toezichthouders van het hoogheemraadschap wennen aan deze unieke wijze van samenwerken, waarbij de toezichthouder meer als adviseur optreedt en niet als controleur van de wet- en regelgeving. Hierover zijn binnen het project vooraf duidelijke afspraken gemaakt. Uitsluitend bij verwijtbare en moedwillige lozingen wordt handhavend optreden: 'zacht waar het kan, maar hard waar het moet'. Alle bij Schoon erf, schone sloot! betrokken partijen en deelnemers waren het er over eens: knoeiers verprutsen het voor de goedwillenden en moeten worden aange-

pakt. Hard optreden is binnen het project niet nodig geweest.

EFFECTIEVE MAATREGELEN

Het effect van de aanpassingen werd duidelijk toen in het tweede jaar weer de kwaliteit van het regenwater in de afvoerputten werd onderzocht. Het bleek dat met relatief eenvoudige maatregelen en wat extra aandacht voor netjes werken er een behoorlijke afname mogelijk was, soms wel met een factor 100. Effectieve maatregelen bleken:

- ontsmetten in een ruimte die ruim tegen de regen is overkapt;
- gebruik maken van droogrijmatten rond de ontsmettingsinstallatie;
- gebruik maken van roosters opgevuld met absorberend materiaal rond de ontsmettingsketel;

Het project

Het project 'Schoon erf, schone sloot!' richt zich op het zoeken naar effectieve en haalbare maatregelen om het lekken van gewasbeschermingsmiddelen naar het oppervlaktewater te voorkomen. Aan het project werken de volgende partijen mee: Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, de KAVB, GMN, Agrifirm, Alb. Groot, CAV Agrotheek, Certis, Bayer, Syngenta, BASF, Adama, Wageningen UR-PPO en bloembollentelers.

- bollen lang laten uitlekken na ontsmetten;
- gebruikmaken van twee hefrucks: een in de ontsmettingsruimte, de andere voor laden en lossen buiten;
- ontsmette kisten binnen laden en lossen;
- overkapt opslaan van fust.

Al deze maatregelen voorkomen dat de lek-vloeistof en de gemorste druppels uit het ontsmettingsbad over het erf worden uitgesmeerd door de wielen van de hefruck. Voor meer zekerheid en om onder meer de weereffecten tussen de onderzoeksjaren te beperken

Klaas Jilderda: 'Als iedereen meedoet, bereik je veel'

Als voorzitter van der werkgroep waterkwaliteit van Nefyto raakte Klaas Jilderda van BASF bij het project Schoon erf, schone sloot! betrokken. Toen het project vorm kreeg, nam hij de uitnodiging om in de begeleidingscommissie te gaan zitten dan ook graag aan. "Wat ik zag, was dat de overschrijdingen in het oppervlaktewater van gewasbeschermingsmiddelen in de bloembollenteelt vaak aan de hoge kant waren. Ik wilde vanuit mijn functie een bijdrage leveren om die concentratie omlaag te brengen. Dat helpt om middelen in de markt te houden, zodat de ondernemer daar ook langer over kan beschikken." Binnen de begeleidingscommissie bracht Jilderda de kennis om de juiste vragen en antwoorden te formuleren. "Omdat wij veel kennis hebben over middelen, de normstelling en het meten ervan, hebben wij vooral gekeken naar de vertaling van de resultaten voor de praktijk. Het scheelt namelijk nogal waar je gaat meten: op het erf of in de sloot." Nu het project is afgerond in zijn huidige opzet, kijkt Jilderda tevreden terug. Hij heeft twee dingen geleerd. "In de eerste plaats zie je dat als iedereen meedoet in een gebied, er ook veel valt te bereiken. In de tweede plaats blijkt dat ook als je denkt dat je het goed doet, het toch belangrijk blijft om kritisch te kijken. Wat vaak ontbreekt bij ondernemers is het besef dat kleine handelingen grote gevolgen kunnen hebben." Jilderda vindt het goed dat er een vervolg komt. "Uit ervaring weten we dat het veel energie vergt om na de kopgroep ook het peloton in beweging te krijgen. Zelf blijf ik ook bij het project betrokken, door het opstellen van een erfmissiescan voor de bollen."

is in 2015 besloten om nog een jaar door te gaan met het project. Dit gaf geen ander beeld.

VOORLICHTING EN INSTRUCTIE

Ook werd duidelijk dat het reinigen en het stallen van kisten, machines en werktuigen op een plaats waar het regenwater afspoelt naar een

Jan Willem van der Meer: 'Moderne teler wil hier verder mee'

Al voor Schoon erf, schone sloot! van start ging, was Jan Willem van der Meer van toeleverancier GMN betrokken bij het verbeteren van de waterkwaliteit in een deel van de Anna Paulownapolder. "Daar bleek al uit dat erfafspoeling onderschat werd. Toen er een vervolg kwam op dit project, zijn we gevraagd om onze ervaringen in te brengen in Schoon erf, schone sloot! Dat wilden we graag doen, omdat we in het eerste project al zagen dat relatief gemakkelijk problemen door erfafspoeling door de ondernemer waren aan te pakken."

Het goede aan Schoon erf, schone sloot! vindt hij de aanpak. "Het was een mooi systeem, waarbij handhavers met ondernemers meedachten in plaats van beboeten. Eerst werd er gemonsterd, dan kwamen er uitslagen en die werden met de hele groep besproken. Als er iets flink veranderde bij een deelnemer, kreeg hij daar vragen over. Er ontstond ook een gezonde competitie. Iedere deelnemer wil dat het resultaat steeds beter wordt." Van der Meer is tevreden met een voortzetting op landelijk niveau. "Voor moderne, vaak jongere ondernemers is dit geen punt van discussie. Die willen hier gewoon verder mee. Ook zij willen zorgen voor een schoon milieu."

put of direct naar de sloot, leidt tot een behoorlijke verontreiniging van dat regenwater met gewasbeschermingsmiddelen. Dit soort incidenten ontstonden vaak door onwetendheid van het personeel. Om dit te voorkomen is voorlichting en instructie van de medewerkers dus een aandachtspunt.

OPSCHALING

Alle betrokken partijen en deelnemers van het project zijn overtuigd van het positieve effect op de waterkwaliteit, maar realiseren zich dat het effect ervan pas meetbaar wordt als er meer bedrijven deelnemen. Dit is voor de KAVB en voor Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier de reden om de komende jaren meer bedrijven uit te nodigen om deel te nemen aan het project. Ook andere waterschappen overwegen deelname. Wie interesse heeft, kan hierover meer informatie vinden op de KAVB-pagina's van deze BloembollenVisie (pagina 72 en 73).

De deelnemers aan het project testten verschillende oplossingen, zoals droogrijmatten en roosters opgevuld met absorberend materiaal.